

Anbefaling CM / Rec (2010) 5 fra ministerkomiteen til medlemsstatene om tiltak mot diskriminering på grunnlag av seksuell legning eller kjønnsidentitet

Uoffisiell norsk oversettelse

Forord

Dette er en uoffisiell oversettelse av Europarådets Anbefaling CM / Rec (2010) 5 fra ministerkomiteen til medlemsstatene om tiltak mot diskriminering på grunnlag av seksuell legning eller kjønnsidentitet. LHBT-senteret i Bufdir står ansvarlig for denne uoffisielle oversettelsen, men viser til originaltekst på engelsk som kan lastes ned på Europarådets hjemmesider:

[https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?Ref=CM/Rec\(2010\)5&Language=lanEnglish&Site=CM&BackColorIntranet=C3C3C3&BackColorIntranet=EDB021&BackColorLogged=F5D383](https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?Ref=CM/Rec(2010)5&Language=lanEnglish&Site=CM&BackColorIntranet=C3C3C3&BackColorIntranet=EDB021&BackColorLogged=F5D383)

Oversettelsen har blitt produsert for å bidra i arbeidet med implementering av anbefalingene i Norge.

LHBT-senteret
Januar 2013

Anbefaling CM / Rec (2010) 5 fra ministerkomiteen til medlemsstatene om tiltak mot diskriminering på grunnlag av seksuell legning eller kjønnsidentitet

(Vedtatt av Ministerkomiteen 31. mars 2010 på det 1081.møtet mellom ministrenes statssekretærer)

Ministerkomiteen minner om vilkårene i artikkel 15.b av Europarådets statutter. Europarådets mål er å forsøke å etterstrebe en større enhetsfølelse mellom medlemmene gjennom en felles innsats innenfor menneskerettighetsfeltet. Menneskerettighetene er universelle og gjelder for alle individer, og derfor understrekes engasjementet innen arbeidet med å garantere for alle menneskers verdighet og at de kan dra nytte av de rettigheter og friheter som gis til alle uten diskriminering på noe som helst grunnlag; kjønn, rase, hudfarge, språk, religion, politisk (eller annen) overbevisning, nasjonal eller sosial bakgrunn, tilknytning til en nasjonal minoritet, eiendom, opphav eller annen status - i samsvar med menneskerettighetskonvensjonen og grunnleggende friheter (ETS No. 5) (heretter omtalt som "konvensjonen") og dens protokoller.

Det erkjennes at ikke-diskriminerende behandling fra statlige aktører, samt, hvor det er egnet, positive statlige tiltak for beskyttelse mot forskjellsbehandling, deriblant ikke-statlige aktører, er grunnleggende komponenter i det internasjonale systemet som beskytter menneskerettigheter og de grunnleggende friheter. Lesbiske, homofile, bifile og transpersoner/kjønnskorreksjonspasienter er, og har i flere århundrer vært utsatt for, homofobi, transfobi og andre former for intoleranse og diskriminering, selv innenfor egen familie. Dette inkluderer kriminalisering, marginalisering, sosial ekskludering og vold - på grunnlag av seksuell orientering eller kjønnsidentitet, og konkrete tiltak er nødvendig for å sikre at disse personene også kan nyte godt av menneskerettighetene.

Rettspraksisen fra Den europeiske menneskerettighetsdomstolen ("heretter kalt "domstolen"), og fra andre internasjonale jurisdiksjoner som anser seksuell orientering som et ulovlig grunnlag for diskriminering, og som videre har bidratt til å fremme vern av rettigheter til transpersoner skal vurderes.

Det påminnes at for en forskjellsbehandling ikke skal være diskriminerende, i henhold til domstolens rettspraksis, må den ha en objektiv og rimelig begrunnelse - samt å etterstrebe et legitimt mål og iverksette tiltak som står i rimelig samsvar til målet som etterstrebes.

Det er et prinsipp at verken kulturelle, tradisjonelle eller religiøse verdier, eller normene til en "dominerende kultur" kan påberopes for å rettferdiggjøre hatefulle ytringer, eller annen form for diskriminering på grunnlag av seksuell orientering eller kjønnsidentitet.

Det vises til budskapet fra ministerkomiteen til styringskomiteer, og andre komiteer, som er involvert i mellomstatlig samarbeid i Europarådets arbeid med like rettigheter og verdighet for alle mennesker, deriblant lesbiske, homofile, bifile og transpersoner, vedtatt den 2. juli 2008, og dens relevante anbefalinger.

Ministerkomiteens anbefaling bygger videre på anbefalingene som er blitt vedtatt etter 1981 av Europarådets parlamentarikerforsamling om diskriminering på grunnlag av seksuell orientering eller kjønnsidentitet, samt Anbefaling 211 (2007) av Europarådets kommunalkongress om "forenings- og ytringsfrihet for lesbiske, homofile, bifile og transpersoner".

Menneskerettighetskommisærens jobb verdsettes ved å kartlegge situasjonen til i lesbiske, homofile, bifile og transpersoner i medlemslandene med hensyn til diskriminering på grunnlag av seksuell orientering eller kjønnsidentitet.

Ministerkomiteen har merket seg elleserklæringen av 18. desember 2008 fra 66 stater i FNs generalforsamling fordømte menneskerettighetsbrudd ut fra seksuell orientering og kjønnsidentitet, som for eksempel drap, tortur, vilkårlige arrestasjoner og "frarøvelse av økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter, deriblant retten til helse".

Det understrekes at diskriminering og sosial ekskludering på grunnlag av seksuell orientering eller kjønnsidentitet kan best løses med tiltak rettet både mot de som opplever slik diskriminering eller utestengning, og mot befolkningen for øvrig.

På dette grunnlag anbefales det at medlemslandene:

1.
undersøker eksisterende lovgivning og andre tiltak, holder dem under oppsyn og samler og analyserer relevante data for å overvåke og rette opp i enten direkte eller indirekte diskriminering på grunnlag av seksuell orientering eller kjønnsidentitet.
2.
sikrer at lovgivningen og andre tiltak blir vedtatt og effektivt implementert for å bekjempe diskriminering på grunnlag av seksuell orientering eller kjønnsidentitet, og dermed sikre respekt for menneskerettighetene til lesbiske, homofile, bifile og transpersoner, og for å fremme toleranse overfor dem.
3.
sikrer at ofre for diskriminering er klar over at de har, og har tilgang til, effektive, juridiske midler overfor en nasjonal myndighet, og at tiltak for å bekjempe diskriminering omfatter, der det er egnet, sanksjonerer mot overtredelser og fremskaffer adekvat oppreisning til ofre for diskriminering.
4.
blir informert om lovgivningen, politikken og praksisen til prinsipper og tiltak som finnes i vedlegg til denne anbefalingen.
5.
sikrer via hensiktsmessige tiltak og handlinger at denne anbefalingen, deriblant vedlegget, blir oversatt og spredt så vidt som mulig.

I. Retten til liv, sikkerhet og beskyttelse mot vold

A. Hatkriminalitet og andre hatmotiverte hendelser

1.

Medlemslandene bør sikre en effektiv, rask og upartisk etterforskning av påståtte tilfeller av forbrytelser og andre hendelser hvor offerets seksuelle orientering eller kjønnsidentitet mistenkes å ha utgjort et motiv for gjerningspersonen. Videre skal det vies særlig oppmerksomhet til etterforskningen av slike forbrytelser og hendelser dersom polititjenestemenn eller andre myndighetspersoner er anmeldt for slike saker, og at de som står bak slike handlinger effektivt blir dømt og eventuelt straffet for å unngå straffefrihet eller immunitet.

2.

Medlemslandene bør sørge for at når man legger ned sanksjoner, så kan et motiv knyttet til seksuell orientering eller kjønnsidentitet føre til skjerpende omstendigheter.

3.

Medlemslandene bør iverksette egnede tiltak for å sikre at ofre og vitner til hatkriminalitet knyttet mot seksuell orientering eller kjønnsidentitet, samt andre hatmotiverte hendelser, oppfordres til å anmelde disse forbrytelsene og hendelser. Medlemslandene bør derfor ta alle nødvendige skritt for å sørge for at politi og påtalemyndighet, samt rettsvesenet, har nødvendig kunnskap og redskaper til å identifisere slike forbrytelser og tilby adekvat hjelp og støtte til både ofre og vitner.

4.

Medlemslandene bør iverksette egnede tiltak for å ivareta sikkerheten og verdigheten til alle personer som soner i fengsel, eller som på andre måter er frarøvet sin frihet, inkludert lesbiske, homofile, bifile og transpersoner. Det bør i særdeleshet innføres beskyttelsestiltak mot fysiske angrep, voldtekt og andre former for seksuelle overgrep – om de så er begått av inn- eller ansatte. Tiltak bør iverksettes for å beskytte og respektere kjønnsidentiteten til transpersoner og kjønnskorreksjonspasienter på en adekvat måte.

5.

Medlemslandene bør sikre at relevant data innhentes og analyseres om utbredelsen, og typen, av diskriminering og intoleranse på grunnlag av seksuell orientering eller kjønnsidentitet, og spesielt "hatkriminalitet" og hatmotiverte hendelser knyttet til seksuell orientering eller kjønnsidentitet.

B. Hatefulle ytringer

6.

Medlemslandene bør iverksette tiltak for å bekjempe alle former for hatefulle ytringer, deriblant i media og på Internett, som det er rimelig å anta at sannsynligvis kan provosere frem hat og andre former for diskriminering mot lesbiske, homofile, bifile og transpersoner. Slik hets bør forbys og offentlig tas avstand fra når det skjer.

Alle tiltak bør respektere den grunnleggende retten til ytringsfrihet i henhold til artikkel 10 i konvensjonen og domstolens rettspraksis.

7.

Medlemslandene bør øke bevisstheten hos offentlige myndigheter og institusjoner på alle nivåer for å avstå fra uttalelser, særlig til mediene, som med rimelighet kan forstås som legitimering av slikt hat eller diskriminering.

8.

Offentlige ansatte, og andre statlige representanter, bør oppmuntres til å fremme toleranse og respekt for menneskerettighetene til lesbiske, homofile, bifile og transpersoner når disse deltar i en dialog med sentrale representanter for det sivile samfunn, deriblant media og idrettsorganisasjoner, politiske organisasjoner og trossamfunn.

II. Organisasjonsfrihet

9.

Medlemslandene bør iverksette egnede tiltak for å sikre, i samsvar med artikkel 11 i konvensjonen, at retten til organisasjonsfrihet kan effektivt utføres uten diskriminering på grunnlag av seksuell orientering eller kjønnsidentitet. Spesielt bør diskriminerende saksbehandling, deriblant overdrevne formaliteter ved registrering og praktisk drift av foreninger, unngås og fjernes. Tiltak bør også iverksettes for å hindre misbruk av juridiske og administrative bestemmelser, som de som er knyttet til restriksjoner basert på offentlig helse, offentlig moral og offentlig orden.

10.

Tilgang til offentlig finansiering til frivillige organisasjoner (NGO-er) bør sikres uten diskriminering på grunnlag av seksuell orientering eller kjønnsidentitet.

11.

Medlemslandene bør iverksette tiltak for effektivt å beskytte forsvarere av menneskerettighetene til lesbiske, homofile, bifile og transpersoner mot fiendtlighet og aggresjon, også når disse kan ha blitt begått av statlige ansatte, slik at de står fritt til å utføre sin virksomhet i henhold til erklæringen fra Europarådets ministerkomité om å forbedre beskyttelsen av menneskerettighetsforkjempere, og for å fremme sine aktiviteter.

12.

Medlemslandene bør sørge for at frivillige organisasjoner som forsvarer menneskerettighetene til lesbiske, homofile, bifile og transpersoner/kjønnskorreksjonspasienter blir rådført om iverksettelse av tiltak som kan få en innvirkning på menneskerettighetene til disse personene.

III. Ytringsfrihet og forsamlingsfrihet

13.

Medlemslandene bør iverksette tiltak for å sikre, i samsvar med artikkel 10 i konvensjonen, at retten til ytringsfrihet faktisk kan benyttes, uten diskriminering på grunnlag av seksuell orientering eller kjønnsidentitet, deriblant hensynet til retten til å motta og formidle informasjon om emner som

omhandler seksuell legning eller kjønnsidentitet.

14.

Medlemslandene bør treffe egnede tiltak på nasjonalt, regionalt og kommunalt nivå for å sikre at retten til forsamlingsfrihet, slik det er nedfelt i artikkel 11 i konvensjonen, faktisk kan benyttes, uten diskriminering på grunnlag av seksuell orientering eller kjønnsidentitet.

15.

Medlemslandene bør sørge for at politi- og påtalemyndighet iverksetter egnede tiltak for å beskytte de som deltar i fredelige demonstrasjoner for menneskerettighetene til lesbiske, homofile, bifile og transpersoner fra alle forsøk på ulovlig vis å forstyrre eller hemme sin faktiske rett til ytringsfrihet og forsamlingsfrihet.

16.

Medlemslandene bør iverksette tiltak for å hindre restriksjoner i ytringsfrihet og forsamlingsfrihet som følge av misbruk av juridiske eller administrative bestemmelser, for eksempel på grunnlag av offentlig helse, offentlig moral og offentlig orden.

17.

Offentlige myndigheter på alle nivåer bør oppmuntres til å offentlig fordømme, særlig i media, ulovlig innblanding i enkeltpersoner og gruppers rett til å utøve sin ytringsfrihet og forsamlingsfrihet, særlig når den er knyttet til menneskerettigheter for lesbiske, homofile, bifile og transpersoner.

IV. Retten til respekt for privat- og familieliv

18.

Medlemslandene bør sikre at enhver diskriminerende lovgivning som kriminaliserer homoseksuelle handlinger mellom samtykkende voksne, inkludert eventuelle forskjeller når det gjelder seksuell lavalder for homoseksuelle og heterofile handlinger, oppheves. De bør også iverksette tiltak for å sikre at strafferettslige bestemmelser som på grunn av sin ordlyd kan føre til diskriminering enten blir opphevet, endret eller anvendes på en måte som er i samsvar med prinsippet om ikke-diskriminering.

19.

Medlemslandene bør sikre at personopplysninger som refererer til en persons seksuelle orientering eller kjønnsidentitet ikke innhentes, lagres eller brukes av offentlige institusjoner, spesielt innenfor politiet, unntatt når dette er nødvendig for utførelsen av konkrete, lovlige og legitime formål. Eksisterende rapporter som ikke er i samsvar med disse prinsippene bør makuleres/slettes.

20.

Tidligere krav, deriblant endringer av fysisk art for rettslig anerkjennelse av kjønnskorreksjon, bør regelmessig gjennomgås for å fjerne krenkende krav.

21.

Medlemslandene bør iverksette egnede tiltak for å sikre full rettslig anerkjennelse av en persons kjønnskorreksjon i alle deler av livet, særlig ved å gjøre det mulig å endre navn og kjønn i offentlige

dokumenter på en rask, transparent og tilgjengelig måte. Medlemslandene bør også sørge for samme anerkjennelse av endringer hos ikke-statlige ansatte når det gjelder viktige dokumenter, for eksempel vitnemål eller arbeidssertifiseringer.

22.

For å sikre rettighetene til en person som har gjennomført kjønnskorreksjon bør medlemslandene iverksette alle nødvendige tiltak slik at det garanteres for at transkjønnede har rett til å gifte seg med en person av et annet kjønn når kjønnsoperasjonen er gjennomført og juridiske anerkjent i samsvar med paragrafene 20 og 21.

23.

Der nasjonal lovgivning sikrer rettigheter og plikter hos ugifte par, bør medlemsstatene sikre at den gjelder på en ikke-diskriminerende måte overfor både homofile og heterofile par, inkludert hensynet til etterlattepensjon og boligrettigheter.

24.

Der nasjonal lovgivning anerkjenner homofile partnerskap, bør medlemslandene sikre at deres juridiske status, rettigheter og plikter er likeverdige med heterofile par i en sammenlignbar situasjon.

25.

Der nasjonal lovgivning ikke anerkjenner eller tilbyr homofilt partnerskap, blir medlemslandene bedt om å vurdere muligheten til å gi, uten diskriminering av noe slag (heterofile par inkludert), homofile par juridisk bistand for å løse de praktiske problemene knyttet til den sosiale virkeligheten de lever i.

26.

Tatt i betraktning at barnets beste skal ligge til grunn for beslutninger om foreldreansvaret for, eller formynderskap av, et barn bør medlemslandene sikre at slike beslutninger tas uten diskriminering på grunnlag av seksuell orientering eller kjønnsidentitet.

27.

Tatt i betraktning at barnets beste skal ligge til grunn for beslutninger om adopsjon av et barn, bør medlemsland som tillater enkeltindivider å adoptere barn sikre at loven gjelder uten diskriminering på grunnlag av seksuell orientering eller kjønnsidentitet.

28.

Når nasjonal lovgivning tillater assistert befruktning for enslige kvinner, bør medlemslandene bestrebe seg å sikre tilgang til slik behandling uten diskriminering på grunnlag av seksuell orientering.

V. Sysselsetting

29.

Medlemslandene bør sikre grunnlaget for, og gjennomføring av, egnede tiltak som gir effektiv beskyttelse mot diskriminering på grunnlag av seksuell orientering eller kjønnsidentitet innenfor sysselsetting og yrkesliv i offentlig så vel som privat sektor. Disse tiltakene bør omfatte vilkår for adgang til arbeid, oppsigelser, lønn og andre arbeidsvilkår, deriblant forebygging, bekjempelse og straff for trakassering og andre former for mobbing.

30.

Spesiell oppmerksomhet bør rettes mot å gi effektiv beskyttelse av retten til et privatliv for transpersoner og kjønnskorreksjonspasienter i forbindelse med ansettelse, særlig i forbindelse med jobbsøknader, for å unngå irrelevant avdekking av deres kjønns historie, eller tidligere navn, til arbeidsgiver og andre ansatte.

VI. Utdannelse

31.

Med tanke på barns rettigheter, bør medlemslandene iverksette egnede lovgivningsmessige og andre tiltak, rettet mot pedagogisk personale og elever, for å sikre at retten til utdanning kan effektivt benyttes uten diskriminering på grunnlag av seksuell orientering eller kjønnsidentitet. Dette omfatter spesielt sikring av barn og unges rett til en utdanning i et trygt miljø - uten vold, mobbing, sosial ekskludering eller andre former for diskriminerende og nedverdiggende behandling relatert til seksuell orientering eller kjønnsidentitet.

32.

Med tanke på barns rettigheter, bør egnede tiltak iverksettes på alle nivåer for å fremme gjensidig toleranse og respekt i skolen, uavhengig av seksuell orientering eller kjønnsidentitet. Dette bør inkludere å skaffe til veie objektiv informasjon rundt seksuell orientering og kjønnsidentitet, for eksempel i skolepensum og undervisningsmaterie, og å gi elever og studenter nødvendig informasjon, beskyttelse og støtte for å kunne leve i tråd med sin seksuelle orientering og kjønnsidentitet. Medlemslandene kan videre utforme og implementere likestilling, sikkerhetsregler og handlingsplaner i skolen, og sikre tilgang til tilstrekkelig anti-diskrimineringsopplæring eller støtte og undervisningshjelp. Slike tiltak bør ta hensyn til foreldrenes rettigheter vedrørende deres barns utdanning.

VII. Helse

33.

Medlemslandene bør ta egnede lovgivningsmessige tiltak for å sikre at en høyest mulig helsestandard kan oppnås uten diskriminering på grunnlag av seksuell orientering eller kjønnsidentitet. Det bør særlig tas hensyn til de spesielle behovene til lesbiske, homofile, bifile og transpersoner i utviklingen av nasjonal helsepolitikk, inkludert selvmordsforebyggende tiltak, helseundersøkelser, medisinske læreplaner, kurs og materiale - og ved overvåking og evaluering av kvaliteten på helsetjenester.

34.

Nødvendige tiltak bør iverksettes for å unngå klassifisering av homoseksualitet som en sykdom, i samsvar med WHO's standarder.

35.

Medlemslandene bør iverksette egnede tiltak for å sikre at transpersoner og personer med kjønnsidentitetstematikk får effektiv tilgang til egnede behandlingstilbud, inkludert psykologisk, endokrinologisk og kirurgisk ekspertise innenfor transhelse, uten å måtte underlegges urimelige krav. Ingen skal bli utsatt for kjønnskorrigerende behandling uten samtykke.

36.

Medlemslandene bør ta egnede lovgivningsmessige tiltak for å sikre at enhver beslutning som begrenser kostnader som dekkes av helseforsikring for kjønnskorreksjonsprosedyrer er lovlige, objektive og balanserte.

VIII. Bolig

37.

Tiltak bør tas for å sikre at tilgang til egnet bolig kan oppnås av alle, uten diskriminering på grunnlag av seksuell orientering eller kjønnsidentitet. Slike tiltak bør særlig etterstrebe å sørge for beskyttelse mot diskriminerende utkastelser, og garantere like rettigheter ved anskaffelse og eierskap av land og annen eiendom.

38.

Nødvendig oppmerksomhet bør rettes mot risikoen for hjemløshet overfor lesbiske, homofile, bifile og transpersoner, inkludert barn og unge som kan være særlig utsatt for sosial ekskludering, blant annet i sine egne familier. I denne sammenheng bør relevante sosiale tjenester tilbys på grunnlag av en objektiv vurdering av behovene til hver enkelt, uten diskriminering.

IX. Idrett

39.

Homofobi, transfobi og diskriminering på grunnlag av seksuell orientering eller kjønnsidentitet innenfor idrett er, som rasisme og andre former for diskriminering, uakseptabelt og bør bekjempes.

40.

Sportsaktiviteter og anlegg skal være åpne for alle uten diskriminering på grunnlag av seksuell orientering eller kjønnsidentitet. Spesielt bør effektive tiltak for å forebygge, motvirke og straffe bruk av diskriminerende fornærmelser med henvisning til seksuell orientering eller kjønnsidentitet, på og i forbindelse med idrettsarrangementer.

41.

Medlemslandene bør oppmuntre til dialog, og støtte idrettslag og fanklubber ved å starte holdningsskapende arbeid i forbindelse med diskriminering av lesbiske, homofile, bifile og transpersoner i idretten, samt å fordømme intoleranse mot dem.

X. Retten til å søke asyl

42.

I tilfeller der medlemsland har internasjonale forpliktelser i denne sammenheng, bør de erkjenne at en velbegrunnet frykt for forfølgelse grunnet seksuell orientering eller kjønnsidentitet kan være en gyldig grunn for innvilgelse av flyktningstatus og asyl i henhold til nasjonal lovgivning.

43.

Medlemslandene bør sikre at asylsøkere ikke blir sendt til et land hvor deres liv eller frihet er truet, eller at de risikerer tortur, umenneskelig eller nedverdiggende behandling, eller straff på grunnlag av seksuell orientering eller kjønnsidentitet.

44.

Asylsøkere bør beskyttes mot diskriminerende politikk eller praksis på grunnlag av seksuell orientering eller kjønnsidentitet. Spesielt bør egnede tiltak iverksettes for å forebygge risikoen for fysisk vold - inkludert seksuelle overgrep, muntlig aggresjon eller andre former for trakassering mot asylsøkere som er fratatt sin frihet, og for at de har tilgang til relevant informasjon i deres spesielle situasjon.

XI. Nasjonale menneskerettighetsorganisasjoner

45.

Medlemslandene bør sikre at nasjonale menneskerettighetsorganisasjoner får et klart mandat til å bekjempe diskriminering på grunnlag av seksuell orientering eller kjønnsidentitet. De bør særlig kunne være i stand til å gi anbefalinger om lovgivning og politikk, samt øke bevisstheten blant folk flest, og så langt som nasjonal lov gir mulighet til; etterforske individuelle klager mot både privat og offentlig sektor, og initiere eller delta i rettslige prosedyrer.

XII. Diskriminering på flere grunnlag

46.

Medlemslandene oppfordres til å iverksette tiltak som sikrer at lovbestemmelsene i den nasjonale lovgivningen som forbyr eller forhindrer diskriminering, også beskytter mot diskriminering på flere grunnlag, deriblant på grunnlag av seksuell orientering eller kjønnsidentitet. Nasjonale menneskerettighetsorganisasjoner bør få tildelt et bredt mandat som setter dem i stand til å takle slike problemer.